

In de discussie over prostitutie gaat het vandaag de dag al snel over 'rechten van de vrouw' en over ondernemerschap. Daarbij wordt er te gemakkelijk aan voorbijgegaan dat het hier niet gaat om een 'normaal beroep'. In een sector waarin dwang, armoede en macht een rol spelen, kun je gewoon niet spreken van zelfbeschikking.

Door [Michael Merry](#), [Farid Boussaid](#)
[21 maart 2019](#)

Moeten er meer ramen gesloten worden op de Wallen, of werkt dat juist averechts? Daarover debatteerden politici een maand geleden in een Amsterdams debat. De meeste deelnemers bleken voorstander te zijn van praktische oplossingen, ook degenen die zich zorgen maakten over kwetsbare vrouwen. Het meest populaire standpunt werd verwoord door VVD-fractievoorzitter Marianne Poot: '[een stukje meer handhaven](#)'.^[1] Meer handhaving wordt gezien als het middel om niet alleen uitbuiting tegen te gaan, maar ook om de drukte en overlast te verminderen. Dit laatste is al tijden een belangrijke wens van lokale Amsterdammers, met name degenen die politiek interessant zijn voor lokale bestuurders.

Critici worden als moralisten weggezet

Anderen, zoals Don Ceder (CU), legden de nadruk op het aspect van mensensmokkel, iets wat volgens hem door liberalen wordt onderschat. Of op het feit dat het economische belang vaak prevaleert boven het opkomen voor de rechten van de vrouw. Deze kritische geluiden werden stevast neergezet als 'moralistisch'. Zoals door raadslid Zeeger Ernsting (GroenLinks): '[Je moet met sekswerkers praten en niet moreel beoordelen vanaf afstand](#)'.

Ook van Marcel Heyman, oprichter van multimedialplatform Pink Terrorists en zelf voormalige tienerprostitutie, hoorden we: 'Als het over sekswerk gaat, gaat het meteen over criminaliteit, mensenhandel, uitbuiting, slachtofferschap. Het gaat nooit over sekswerkers als onafhankelijke zelfstandige ondernemers.'^[2] De boodschap is duidelijk: degenen die een

moreel oordeel vellen over dit onderwerp, begrijpen gewoon niet hoe complex het allemaal is.

Zelfbeschikking in de prostitutie

Het besluit om prostitutie in Nederland te legaliseren rond de eeuwwisseling was deels gemotiveerd door het 'vooruitstrevende' idee dat het beter is om deze sector te reguleren en te belasten dan om deze te criminaliseren. Tegelijkertijd leefde de overtuiging dat het belangrijk is om sekswerkers meer controle te geven als het gaat om de omstandigheden waaronder ze werken.

Zelfbeschikking werd niet anders benaderd dan andere sectoren waarin fysieke arbeid wordt verricht.^[3] Dit impliceert, op een problematische manier, dat zelfbeschikking en besluiten om een beroep uit te oefenen plaatsvindt onder dezelfde omstandigheden als in andere beroepen. Het besluit om sekswerker te worden wordt in deze gedachtegang genomen in totale vrijwilligheid en autonomie. Deze onderliggende veronderstelling ter discussie stellen wordt gezien als een rechtstreekse aanval op de autonomie van de sekswerker.

Veel prostituees beginnen niet vrijwillig

Zelfbeschikking suggereert dat een persoon het recht en de onafhankelijke capaciteit heeft om te oordelen over zichzelf. Op zijn minst veronderstelt dit dat een persoon kan reflecteren, kan inschatten wat andere opties zijn en een verantwoord besluit neemt dat open staat voor herziening mochten omstandigheden veranderen. Dit betekent dat er in dat hele proces geen enkele vorm van dwang plaatsvindt, hetzij fysiek of psychologisch.^[4]

Waar bij *web-camming* of *high end escort* werk door een studente geldnood of dwang niet per se een rol spelen, moeten we ons dat serieus afvragen in het geval van raamprostitutie. Onderzoek naar sekswerk toont namelijk keer op keer aan dat veel te veel vrouwen niet uit vrije wil in dit werk geëindigd zijn. Die keuze komt vaak voort uit uitzichtloze armoede, of het nu in Rio, Bangkok of Amsterdam betreft.^[5]

Schimmige criminele netwerken

De sekswerkers verdienen eraan, al is het de vraag hoeveel ze moeten afstaan aan pooiers en andere lieden die betrokken zijn. Het is lastig om vol te houden dat zelfbeschikking van vrouwen ook geldt in deze sector, aangezien te veel vrouwen op de Wallen uit armere delen van de wereld komen en met name Oost Europa (o.a. Albanië, Bulgarije, Moldavië). De combinatie van armoede en vaak scheve machtsverhoudingen tussen mannen en vrouwen maakt het moeilijk om te blijven verdedigen dat er sprake is van volledige zelfbeschikking.^[6]

Het is daarom ook onzinnig om te vragen wat nu precies het aantal is dat slachtoffer is van mensenhandel. Juist omdat het in schimmige criminele netwerken plaatsvindt zal het altijd moeilijk blijven om een precies getal te noemen. Maar het simpele feit dat er sprake is van uitbuiting, vaak vanwege wanhopige armoede, laat zien dat we niet te maken hebben met een 'normaal beroep' gebaseerd op zelfbeschikking.

Het draait om geld

Het lijkt erop dat deze situatie kennelijk wordt gedoogd zolang de seksuele en economische exploitatie van vrouwen op de Wallen past binnen het economisch model van de stad Amsterdam. Zolang de situatie maar ‘houdbaar’ is.

Maar dan dus voornamelijk vanuit een economisch perspectief: ‘Ramen staan leeg en vrouwen die op de Wallen werken verdienen minder, juist door toerisme,’ meldt iemand. ‘Vroeger,’ meldt een ander, ‘liepen nog echte klanten rond in de Rosse buurt. Maar de traditionele Amsterdamse hoerenloper, die na kantoortijd zijn slechte huwelijk kwam compenseren, is uit het straatbeeld verdwenen.’^[7]

Geld dus. *Daar gaat het om.*

Kwetsbare en vrije wil vrouwen moeilijk te onderscheiden

Velen zullen verontwaardigd uitroepen dat dit een karikatuur is en dat ook zij tegen uitbuiting van vrouwen zijn, waaronder de nieuwe burgemeester Femke Halsema, die verzuchtte: ‘Het etaleren van kwetsbare vrouwen is eigenlijk niet acceptabel’. Maar het is de vraag hoe we dat onderscheid nu echt kunnen maken tussen kwetsbare vrouwen en de ‘vrije-wil-vrouwen’?

In een tijd van geglobaliseerde mensenhandel, is het idee van zelfbeschikking onder de omstandigheden van psychologische druk, uitbuiting en armoede iets waar we zeer sceptisch tegenover moeten staan.^[8]

Een moreel argument maakt nog geen moralist

‘Moralist!’ is het eerste wat vaak wordt tegengeworpen bij kritiek op prostitutie. Maar een moreel serieus argument formuleren is iets anders dan moralistisch zijn. Het is moreel verantwoord om de zelfbeschikking van deze groep prostituees ter discussie te stellen, gezien de omstandigheden waarin de keuze tot stand komt. Dat gaat verder dan de verhalen herhalen van enkele sekswerkers die openlijk aangeven het uit vrije wil te doen, of te denken dat we genoeg doen door het te reguleren, of omdat het economisch belangrijk is, of erger, omdat de Wallen nu eenmaal ‘horen bij’^[9] Amsterdam.

We kunnen onze ogen niet sluiten voor seksslavernij, net zomin als we de ogen sloten voor slavernij. Hameren op zelfbeschikking is in dit opzicht niet afdoende. Stellen dat het ‘ergens anders erger is’ of dat het ‘anders ondergronds gaat’ is ook geen valide argument. *Het is al voor een groot deel een ondergronds netwerk*, behalve uiteraard wat er letterlijk zichtbaar is achter de ramen.

Hoe we ook denken over prostitutie, het is belangrijk om samen vooruit te kijken om de huidige situatie aan te pakken.^[10] Maar de discussie dient niet vervuild te worden door het accentueren van zelfbeschikking. Dat argument gebruiken in deze sector getuigt van een behoorlijke naïviteit over de omstandigheden waaronder te veel vrouwen terecht komen op de Wallen.

Michael S. Merry is professor filosofie aan de Universiteit van Amsterdam. Farid Boussaid is docent politicologie aan de Universiteit van Amsterdam. Ze zijn beiden verbonden aan de Faculteit der Maatschappij- en Gedragwetenschappen.

Noten:

[1] <https://www.at5.nl/artikelen/191697/debat-in-park-politiek-is-raamprostitutie-nog-wel-van-deze-tijd>

[2] <https://www.groene.nl/artikel/sekswerkers-met-een-raad-van-bestuur>

[3] <https://atria.nl/nieuws-publicaties/feminisme/zelfbeschikkingsrecht/>; https://www.canonsociaalwerk.eu/nl_mw/details_verwant.php?cps=2&verwant=432

[4] We hebben het meer algemene zintuig opzij geschoven waarin we *allemaal* zijn gedwongen door onze ouders, leraren en andere gezagsdragers.

[5] Zie bijvoorbeeld: <http://behindtheredlightdistrict.blogspot.com/2015/07/shocking-numbers-of-human-trafficking.html>; <http://gvnet.com/humantrafficking/Netherlands.htm>; <http://www.justmeans.com/blogs/amsterdam-travel-sex-tourism-and-human-trafficking>; <https://www.groene.nl/artikel/sekswerkers-met-een-raad-van-bestuur>; <https://www.nrc.nl/nieuws/2018/06/26/amsterdamse-rekenkamer-opschonen-wallen-mislukt-a1607963>; over Brazilië zie: <https://justice-network.org/2016/08/08/sex-slavery-the-olympics-in-rio/>; <https://womensenews.org/2005/06/brazil-tries-stem-tide-sex-slavery/>; over Thailand zie: <https://www.endslaverynow.org/blog/articles/history-of-prostitution-and-sex-trafficking-in-thailand>; <https://www.aljazeera.com/indepth/features/2017/07/escaping-clutches-sex-trafficking-thailand-170730071208339.html>; www.endslaverynow.org

[6] Zie bijvoorbeeld: <http://lastradainternational.org/news-publications/human-trafficking-in-the-netherlands>; <https://www.dutchnews.nl/news/2017/10/some-6000-people-a-year-in-the-netherlands-are-victims-of-trafficking/>; <https://www.youtube.com/watch?v=rmMhDRJt0ek>; https://www.youtube.com/watch?v=Ttb_wXVrsbs; <https://www.state.gov/j/tip/rls/tiprpt/countries/2014/226786.htm>; <https://www.humanityinaction.org/knowledgebase/312-the-audacity-of-tolerance-a-critical-analysis-of-legalized-prostitution-in-amsterdam-s-red-light-district>; <https://www.parool.nl/amsterdam/de-wallen-zijn-toe-aan-een-nieuw-verdienmodel~a4622157/> .

[7] <https://www.parool.nl/amsterdam/de-wallen-zijn-toe-aan-een-nieuw-verdienmodel~a4622157/> . De stad Amsterdam heeft al heel lang in haar marketing de Wallen gebruikt om de stad ‘aantrekkelijker’ voor toerisme te maken.

[8] <https://www.socialevraagstukken.nl/kinderprostitutie-wel-vrijwillig-maar-in-onvrije-omstandigheden/> ; zie ook de belangrijke literatuur over ‘vervormde voorkeuren’ die aantoont hoe personen de omstandigheden van hun eigen onderdrukking accepteren en internaliseren, in het bijzonder Amartya Sen (1992) *Inequality Reexamined*. Cambridge: Cambridge University Press.

[9] <https://npofocus.nl/artikel/7926/hoort-prostitutie-op-de-wallen-niet-gewoon-bij-de-amsterdamse-cultuur>

[10] Zie bijvoorbeeld: <https://www.groene.nl/artikel/ik-krimp-ineen-bij-het-woord-sekswerk>; <https://www.at5.nl/artikelen/191697/debat-in-park-politiek-is-raamprostitutie-nog-wel-van-deze-tijd>; <https://www.parool.nl/opinie/don-ceder-cu-bied-sekswerker-volwaardig-alternatief~a4623569/>